

Direngen Denge Olmak

"Ben iyi çobanım. İyi çoban koyunları uğruna canını verir." (Yuhanna 10:11) sözü, Mesih'in öğretisini en güçlü biçimde özetleyen beyanlardan biridir. Süryani kültüründe çobanlık da bu yüzden bir makam veya ayrıcalık değil; sevgi, hizmet ve özveri yükü taşıyan bir sorumluluk anlayışıdır. **"İyi Çoban"**, yalnızca yöneten değil; topluluğun acısını yüreğinde hisseden, herkesi adıyla tanıyan, yaralarını sahiplenen ve gerektiğinde kendini onların iyiliği uğruna tüketmeyi göze alan fedakâr bir rehberdir.

Siyasi çalkantıların ve toplumsal dalgalanmaların içinde, **"İyi Çoban"** mantığıyla sosyal denge olmanın ne anlama geldiğini ve ne denli zor olduğunu yaşayarak öğrenmiş bir insanım.

Dalgalanmalar içinde direngen bir denge olmak...

Var olmakla yok olmak arasında gidip gelen, iki yanı da keskin bir bıçak gibi olan bir süreçte; Mor Gabriel ve Deyrulzafaran Manastırı'nın manevi şahsında, vicdanî bir duyarlılıkla kilisenin varlığına ve ruhani kimliğine katkı sunmaya çalışmak...

Bunu yerine getirirken kimi zaman **"İyi Çoban"** anlayışıyla yapıcı bir hicve başvurmak; kimi zaman aynı anlayışı babacan bir sorumlulukla, gerektiğinde de özerk bir iradeyle hayata geçirip genel faydaya dönüştürmek...

Turabdin'de - özellikle Midyat'ta - kimsesiz kalmış, Mesih'in bakıma muhtaç yaşlı ve mecalsiz kardeşleriyle birebir ilgilenmek; günlük yaşam ve sağlık ihtiyaçlarında yanlarında olmayı bir sorumluluk bilip bunu hizmet ruhuyla yerine getirmek...

Bedel ödeme pahasına sahiplenmek, farkındalık yaratmak, şefkat göstermek ve toplumun farklı kesimleri arasında anlayış köprüleri kurmak...

Rahmetli babam Abuna Tuma'nın (1938–2005) benimsediği hayatı düşündüğümde zihnimde canlanan bu meziyetleri, **"Herkesin hikâyesi başkadır; bazı insanların hikâyesi ağırdır, okunması bile yorar"** gerçeğinden hareketle kaleme alıyorum.

Çünkü o, kırk yıllık ruhani çobanlığı boyunca hoşgörüyü değil, çoğunlukla hor görüyü karşılaştı. Buna rağmen özlü ve nükteli söz dağarcığını hiç kaybetmedi. Hayatı dikkatle gözlemlemiş, insanı ve olayları derinlemesine kavramış olmanın kazandırdığı birikim, söylemine hem hikmet hem incelik katardı. Yerine göre düşündüren bir atasözüyle, yerine göre tebessüm ettiren bir nükteyle, yerine göre de gönle dokunan kısa ama anlamlı bir cümleyle sözünü en etkili biçimde ifade ederdi.

Hazırcevaplığı düşünmeden konuşmasından değil; derin tecrübesinden, yaşadığı acılardan, güçlü hafızasından ve insanı doğru okuma kabiliyetinden kaynaklanıyordu. Bu yüzden verdiği cevaplar yalnızca birer karşılık değil, çoğu zaman hayatın içinden süzölmüş bir ders, yılların imbiğinden geçmiş bir hikmetti. Söz, onun elinde bir gösteriş aracı değil, gönüllere ulaşan bir köprüydü. Az konuşur, öz konuşurdu; kurduğu her cümle yalnızca zihinlerde değil, vicdanlarda da yankı yaratırdı. Onunla sohbet etmek, sadece bir insanı dinlemek değildi; hayatın, irfanın ve insanlık tecrübesinin sesine kulak vermektir.

Ona göre ruhani olgunluk yalnız ibadetle değil, hayatı bir bütün olarak kucaklayan bir anlayışla anlam kazanırdı. Bu bakımdan gerçek ruhaniyet, aynı zamanda bir medeniyet anlayışıdır; yalnızca zihni değil vicdanı da eğitmeyi gerektirir. Zira vicdanın eğitimiyle olgunlaşmamış bir ruhaniyet, yönünü kaybetmiş bir güç gibidir.

Bu nedenle gerçek ruhaniyet, hayatı bölmeden; insana, topluma ve farklılıklara ayrıştırıcı değil bütüncül bir bakışla yaklaşır. Asma ile çubuk benzetmesinde olduğu gibi, insan kendini hayattan ayrı görmez; toplumun ve bütün varlığın görünür ya da görünmez bağlarla birbirine bağlı olduğunun idrakiyle yaşar. Bunu pratikte yaşamaya gayret eden babam, insanları ötekileştiren değil birbirine yaklaştıran bir anlayışı benimserdi; adaletin, merhametin, karşılıklı iyi niyetin ve kardeşliğin ancak bu bilinç üzerinde yükselebileceğine inanırdı.

Bundan dolayı, yeri geldiğinde řu sözşü sıkça hatırlatırdı: **"Yürünen yollarda diken hep var olacaktır. Yolu yürüyenin ruhunda ve düşüncesinde diken yoksa dikenli yollar daha rahat yürünür."**

O, dikenli yolları gerçekten de hikmetle yürüdü. Esprileri, refleksleri, tepkileri, tutumları, üzüntüleri, hatta zaman zaman yaşadığı gerilim ve huzursuzluklar bile **"İyi Çoban"** anlayışının yüklediği hassasiyetten ve onarıcı düşüncelerden kaynaklanıyordu. Hayatına yön veren temel saik, kendisi için rahat bir hayat kurmak değil; Mesih'in emanet ettiği topluluğa karşı sorumluluğunu sadakatle yerine getirmektir.

Ve o sadakatin yüreğine yüklediği ağır yükü, ömrünün sonuna kadar taşıdı.

1993 yılının Kasım ayında Hassana köyünü zorunlu olarak terk ettiğinde, önce bakıma muhtaç dul ve yaşlı köylüleri Midyat'a ulaştırdı. Köyden en son kişi olarak ayrılırken son bir kez arkasına baktığında, yalnızca taşlardan ve evlerden ayrılmıyordu; çocukluğunu, hatıralarını, emek verdiği kiliseleri ve babasından devraldığı manevi mirası da geride bırakıyordu. Kendi eliyle diktiği ağaçların meyvesini tatmadan baba ocağını terk ediyordu. **O anın ağır yüküne yüreği daha fazla dayanamadı ve oracıkta kalp krizi geçirdi.** Birkaç yıl sonra bu krizden dolayı bypass ameliyatı geçirmiş olsa da, sonunda o krizin tetiklediği hastalıklara yenik düşerek aramızdan ayrıldı.

Çünkü o kalp krizinden sonra yüreğinde taşıdığı yük hiç hafiflemedi. Kiliseye ve halkına duyduğu sadakatin ağırlığını, sabırla son nefesine kadar taşıdı.

Onun ardından geriye yalnızca inişli çıkışlı bir hayat hikâyesi değil; sadakatin, adanmışlığın ve **"İyi Çoban"** hikmetinin canlı bir örneği kaldı. Zira o, zorluklara rağmen vefat edene kadar bu hikmeti yaşamaya ve yaşatmaya gayret gösterdi.

Adaletin ayaklar altına alındığı, insan onurunun örselendiği ve şiddetin kol gezdiği o çalkantılı ve tehlikeli yıllarda, **"Yeni bir hamur olabilmek için eski mayadan arınıp temizlenin"** (1. Korintliler 5: 7) öğretisini kendine rehber edinmişti. Ona göre insanın ve toplumun gerçek anlamda yenilenebilmesi, önyargılardan,

kinlerden ve ayrıştırıcı alışkanlıklardan arınmasına bağlıydı. Bu yüzden bütün olumsuzluklara rağmen insanın içindeki iyiliği ortaya çıkarmaktan, karanlığı büyütmek yerine ışığın gücünü çoğaltmaktan, umudu diri tutmaktan ve yeni bir anlayış yaratma çabasından hiç vazgeçmedi.

Ne var ki emeğin sömürüldüğü bir yerde değer vermenin önemini yerli yersiz dile getiren o empatik duruşunu ve adanmışlığını anlamaya çalıştığımda, zaman zaman onu sorgulamadan edemiyorum.

Salt papaz oluşundan dolayı bölgede birkaç kez taşlı saldırılara ve linç girişimlerine maruz kalmışken, neden Avrupa'da yeni ve güvenli bir hayat kurmayı tercih etmedi?

Büyüdüğü ve çok sevdiği Hassana köyünü terk etmek zorunda kaldığı hâlde, neden maddi imkânsızlıklar içinde Midyat'ta sebat etmeyi seçti?

Diğer papazlar hayatlarını kurtarmak için aforozu bile göze alıp Turabdin'e sırt çevirirken, neden o, üç evladını ölüm korkusunun gölgesinde bırakma pahasına konumunu kişisel bir avantaja dönüştürmeyi ve göç etmeyi hiç düşünmedi?

"Pashı iğneyle kumaş dikilmez" hikmetine bütün kalbiyle inanmasına rağmen, sosyal dokusu yırtılmış bir yörede adanmışlık yolunda yeni bir hikâyeye yazmayı ve yeni bir yük üstlenmeyi neden tercih etti?

Hayatı kuşatan yerel zorlukların ve çalkantıların ağırlaştığı bir dönemde, neden ruh bağını kan bağına üstün tutup Avrupa'ya göç etmek yerine Midyat'ta kalıp yeni bir hayat inşa etmeyi seçti?

Hayatın bıçak sırtı olduğu o dönemde, Mor Gabriel Manastırı'nı zayıflatmak, yıpratmak, hatta baltalamak isteyen sinsi tahrik ve entrikalara karşı hasta yüreğini neden bir paratoner gibi siper etmeyi göze aldı?

Derin güvensizliklerin hâkim olduğu bir dönemde, kadim Turabdin'i toplu göçle boşaltma düşüncesi ayyuka çıktığında neden buna karşı çıktı?

Neden var gücüyle kiliseyi destekleme ve güçlendirme mücadelesine sarıldı?

Anavatanda kalarak neden kökleri güçlendirmeyi ve daha fazla savrulma yaşanmaması için sorumluluk üstlenmeyi seçti?

Midyat'ın tarihî dokusuna estetik bir kimlik ve ruh kazandıran o güzelim taş evlerin elden çıkarılmasına ve satılmasına neden bir türlü gönlü razı olmuyordu?

Kadim yurtlarını terk ederek Midyat'ı sahipsiz bırakan ve evlerini satan Midyatlı Süryanilere neden tepki gösteriyor, buna sitemle yoğrulmuş vicdanî bir itiraz yükseltiyordu?

Acıların ağır bastığı bir dönemde, Avrupa'da yaşayan Süryani bir papazın "**Ne yapıyorsun Turabdin'de? Neden gelmiyorsun? Sonunda iki evladını da orada öldürteceksin**" sözlerine karşılık neden "**Hiçbir şey yapamasam bile, köy mezarlığında babanızın ve ölülerinizin ruhu için rahmet duası okuyorum**" cevabını verdi?

Bu cevabın altında yatan gerçek saikler nelerdi?

Yakın akrabaları başta olmak üzere birçok insan, Midyat'ta kalışını maddi çıkara bağlarken, neden iki evladına şu vasiyeti miras bıraktı: "**Anavatanınızda köle olun; Avrupa'da kral olmayı düşünmeyin.**"

Kilise uğruna yaşadığı onca bedeli öz evlatlarına da yaşatma pahasına, neden Avrupa'da daha rahat bir hayat kurmalarına gönlü razı olmadı?

Neden söylemlerinde daima adaleti, kardeşliği, karşılıklı saygıyı, vicdanı ve hakikati öne çıkarırdı?

Neden bozuk ve kirli düşünceyle iş yapılmayacağını sıkça dile getirirdi?

Bu soruların cevabı ilk bakışta kolay görünmeyebilir. Hayatı yalnızca maddî ölçülerle değerlendirenler için bu tercihlerin anlamı farklı olabilir. Ancak gönül gözüyle; toprağa bağlılık, tarih bilinci ve kilise-halk olmanın sorumluluğu ışığında

bakıldığında, bu duruşun arkasında ruhani kimliği ve değerleri önceleyen apayrı bir tutumun bulunduğu görülür.

Zira babam, siyasi ve toplumsal çalkantılar içinde dengeyi korumaya çalışan; anavatana ve kiliseye sadakatini **"İyi Çoban"** anlayışıyla birleştiren; yaşlı ve bakıma muhtaç insanlara hizmet eden bir ruhaniydi. Onun için gerçek başarı, makam veya unvan değil; insanın yükünü hafifletmek, umudunu güçlendirmek ve Mesih'in sevgisini hayatın içinde görünür kılmaktı. Çünkü o, bencillik, dışlama, kin, önyargı, yalan, fitne, fesat, çıkarcılık, kurnazlık ve adaletsizlik üzerine kurulu anlayışlarla; geçmişin kırgınlıklarını sürekli yeniden üreten, insanları ayrıştıran ve iyi niyeti zedeleyen yöntemlerle sağlıklı bir toplumun ve kalıcı bir barışın asla inşa edilemeyeceğine inanırdı.

Ona göre kadim topraklarımızın yaralarını saracak olan paslı iğneler değil; temiz bir vicdan, sağlam bir ahlak, adalet, samimiyet, karşılıklı iyi niyet ve insanı birbirine yaklaştıran yeni bir mayaydı. Çünkü paslı bir iğne kumaşı ne düzgün diker ne de sağlam bırakır; aksine onu yıpratır, zayıflatır, daha da zarar verir. Bu yüzden sık sık şunu söylerdi: **"Kirlenmiş yöntemlerle toplumsal doku onarılamaz; toplumsal iyileşme sağlanamaz."**

Zamanla anladım ki babamın bu tutumları, yalnızca kişisel karakterinden kaynaklanan tercihler değildi. Hayatına yön veren asıl kaynak, Mesih'in kiliseye emanet ettiği hizmet anlayışıydı. Bu nedenle iyi çoban olmak, kilisenin hizmet anlayışının özünü kavramayı da gerektirir.

Abuna Tuma'yı hakikatin ölçütleriyle kıyasladığımda, onun hayatında Mesihî bilincin daha güçlü yankı bulduğunu görüyorum. O, Mesih'in kendisine emanet ettiği kardeşlerini kendi gücüyle değil, O'nun sevgisini ve merhametini yaşayarak güçlendirmeye çalıştı; zaman zaman yanlış anlaşılmasına rağmen bu sorumluluğun gereklerini yerine getirmeye gayret etti. Çünkü inanırdı ki, kilisede üstlenilen her hizmet alçakgönüllülükle yerine getirilmeli ve insanları Mesih'e yaklaştırmayı amaçlamalıdır.

Babamın bu sorumluluk anlayışı olmasaydı, ben, kardeşlerim ve çocuklarımız bugün büyük ihtimalle diasporada, daha rahat şartlarda yaşıyor olacaktık. O zaman ailemiz için 1980'li ve 1990'lı yıllarda başlayan bu uzun hizmet yolculuğu da büyük ihtimalle kesintiye uğradı.

Zira ben, babamdan miras aldığım adanmışlık ruhuyla otuz beş yılı aşkın bir süredir Süryani kültürüne hizmet ediyorum. Bu yolculuk çoğu zaman dar ve zor şartlarda geçse de, her daim **"Ruhu Söndürmeyin"** (1. Selanıklılar 5: 19) sözünden ilham alarak, karamsarlık içinde umudu diri tutmayı ilke edinip devam etti. Yerel koşullar içinde, dalgalanmalar arasında dengeyi korumak ve kültürel mirası geliştirecek üretkenliği sürdürebilmek adına, imkânlar ölçüsünde kendi alanımda çalışmalar yürütüp ruh köklerimizi beslemeye gayret ediyorum. Sivil toplum faaliyetlerinde ise **"Duvarlar yerine köprüler"** anlayışını şiar ediniyorum. Çünkü insanı olgunlaştıran önemli etkenlerden biri, toplumla sağlıklı ilişkiler kurmak ve bu ilişkileri canlı tutmaktır; farklı kesimler arasında güvene dayalı bağlar oluşturmak ve onları beslemek, insanın tekâmül yolculuğunun ayrılmaz bir parçasıdır. **Bu nedenle köprüler, yalnızca insanları birbirine bağlayan yapılar değil; aynı zamanda karşılıklı anlayışı ve ortak yaşam kültürünü güçlendiren manevi hizmetlerdir.**

Tarihî yurdumuzun öz evlatlarından yoksun kaldığı bir süreçte, dönemin bütün zorluklarını ve badirelerini aşarak bugünlere geldim. Kilise ve toplumdan gelen onca cazip teklif ve ısrarlı davetlere rağmen, Avrupa'ya göç etmeyip bilinçli bir iradeyle - babamın izinden yürüyerek - anavatanda kalmayı tercih ettim.

Çünkü bazı değerler uzaktan sevgiyle yeşermez; bazı emanetler de uzaktan korunamaz, yakından sevmeyi gerektirir. Bu bilinçle, otuz yıl önce ektiğim bazı düşünsel tohumların bugün olgunlaşıp meyve vermeye başladığını görmek, benim için devamlılığın önemini anlatan değerli bir göstergedir. Bu meyvelerden bütün toplumun yararlandığını görmekse ayrı bir sevinç kaynağıdır. **Bu yolda ayakta kalabildiğim ve bu gayreti sürdürebildiğim için, biz zayıflara güç ve hikmet bahşeden ilahî inayete şükrediyorum.**

"İyi Çoban"ın hizmet anlayışı derinlemesine kavrandıkça, bu adanmışlığın da vicdan ve hakikat ölçüleri içinde daha doğru anlaşılacağını düşünüyorum. **Çünkü sahip olduğumuz imkânlar, yalnızca kişisel güvenliğimiz ve rahatımız için değil; iyiliğin çoğalması, iyi işlerin güçlenmesi ve başkalarına fayda üretmesi için bize emanet edilmiştir.** Nitekim Aziz Pavlus, **"İyi işlerde zengin, cömert ve paylaşmaya hazır"** olmayı öğütler (1. Timoteos 6:18).

Bu söz, kilisedeki yetkinin gerçek anlamını da ortaya koyar. Kilisede yetki bir üstünlük ya da ayrıcalık değil; ilahî lütuftan ve sevgiyle hizmet etme çağrısından doğan kutsal bir emanettir. Bu nedenle kilisedeki her görev ve sorumluluk - makamlar, kurumlar, kurullar, komisyonlar ve idari birimler dâhil - ancak insanları Mesih'e yaklaştırdığı ve O'nun sevgisini görünür kıldığı ölçüde gerçek anlamını kazanır.

Çünkü kilisenin gerçek gücü otoritesinden değil, sevgiyi, adaleti ve hizmeti yönetiminin merkezine yerleştirmesinden doğar. Bu yüzden mesele yalnızca yönetime ilişkin değil; aynı zamanda vicdanı ve ahlakı ilgilendiren ruhsal bir meseledir. Zira kilise, öz görevine ait olmayan yüklerin altında kaldığında ya da yanlış tutumlar yüzünden insanların güvenini kaybettiğinde, yalnızca kurumsal itibarını değil, Mesih'in dünyadaki görünürlüğünü de zedeler.

Gelinen aşamada; sürekli Mesih'in ışııyla yenilenen tutumlara, hikmetle ayırt eden kurullara, adalet ile merhameti buluşturan yüreklere ve insan onurunu gözetken bir hizmet anlayışına ihtiyaç vardır.

Çünkü kilisenin gerçek yenilenmesi taşlarda değil, yüreklerde başlar. Onun misyonu yalnızca değişen binalarda değil; hizmet etme ve yönetme tarzında, Mesih'e benzemesinde tamamlanır. İşte ancak o zaman kilise, Mesih'in sevgisini görünür kılabilir ve birliği inşa edebilir.

Babam için **"İyi Çoban"** anlayışı yalnızca bir benzetme değildi; Mesih'in Petrus'a emanet ettiği hizmet çağrısının günlük hayatta vücut bulmuş hâliydi. Bu anlayışın

özü şu sözde dile gelir: "**Sen de geri döndüğünde kardeşlerini güçlendir.**"
(Luka 22:32)

Evet, bütün mesele bu sözde düğümlenir: hayata hizmet ederken üstünlük taslamadan tevazuyu koruyabilmek; vicdanın sesine kulak vererek tahakküme kapılmadan ahlaki duruşu muhafaza edebilmek. İnsan bunu yaparken önce kendini tanımalı, ardından kardeşlerini güçlendirme sorumluluğunu sevgi, merhamet ve sadakatle yerine getirmelidir.

Çünkü emanetin gerçek değeri, ne kadarına sahip olduğumuzla değil; sahip olduklarımızı ne ölçüde iyiliğe ve ortak faydaya dönüştürebildiğimizle ölçülür.

Yusuf Beğtaş¹

Süryani Dili-Kültürü ve Edebiyatı Derneği Başkanı / Mardin

¹ Bu yazı, bir evladın babasına yazdığı bir övgü metni değildir. Aksine, Süryani kültürünün derinliklerinde dolaşan ve oradan günümüze anlamlar devşirmeye çalışan bir eğitimci-yazarın; adanmışlık ruhuyla anavatanda sebat etmeyi seçen bir Abuna'nın hayatına yön veren ruhu ve hizmet anlayışını anlama ve anlamlandırma çabasının samimi bir dışavurumudur.